

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příprava na vyučování Českého jazyka a literatury s cíli v oblastech OSV, VDO a čtenářství

Název učební jednotky (téma)	Pár slov o demokracii						
Stručná anotace učební jednotky	V této hodině se žáci nejprve zabývají rozborem citátu a poté textu od Karla Čapka Politikum. Děti pracují samostatně i ve skupině.						
Nutné předpoklady (Již osvojené znalosti a dovednosti žáků, které umožní, aby jednotka efektivně směřovala ke svým cílům).	—						
Časový rozsah učební jednotky	90 minut						
Věk žáků (ročník)	5. ročník						
Zařazená průřezová témata (včetně čtenářství)	OSV	MKV	MV	VMEGS	VDO	EV	Čtenářství
	Ano				Ano		Ano

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

<p>Vyučovací obor(y)</p>	<p>Český jazyk a literatura</p>
<p>Dlouhodobé cíle (Klíčové kompetence, části profilu absolventa, části výchovné a vzdělávací strategie školy)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žák hledá, pojmenovává a popisuje postupy, které vedou k aktivní angažovanosti v zájmu jednotlivce i celku. • Žák se seznamuje s názory svých vrstevníků o problémech demokracie a jejich řešení.
<p>Cíle jednotlivých průřezových témat a čtenářství, které chci v dané učební jednotce naplnit</p>	<p>OSV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák zhodnotí svůj přínos pro výsledek skupinové práce. <p>VDO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák se orientuje v pojmech demokracie (zastupitelská demokracie), popisuje svůj názor na řešení obecných problémů. <p>Čtenářství</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák používá postupy, které zefektivňují jeho porozumění čtenému textu (běhací diktát, rozbor textu pomocí grafických značek).
<p>Cíle učební jednotky</p>	<p>Český jazyk a literatura</p> <p>RVP:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas. <p>Školní výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák formuluje způsob (způsoby) jakým by prosazoval svůj postoj a názory na řešení obecných problémů.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

	<ul style="list-style-type: none"> Žák třídí informace v textu vzhledem ke své vlastní čtenářské zkušenosti a slovní zásobě.
<p>Hodnocení</p> <p>(Z čeho učitel i žáci poznají, že bylo dosaženo cílů a jak to učitel i žáci budou hodnotit)</p>	<p><i>Výstupy práce žáků:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> vyplněné pracovní listy jednotlivců příloha č. 5 a 6; vyplněné pracovní listy skupin příloha č. 4, tvrdý papír A3 se jménem politické strany. <p><i>Hodnocení:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> sebehodnocení skupiny – míra zapojení jednotlivých členů do práce pomocí čísel.
<p>Popis učební jednotky</p>	<p>1. Rozdělení do skupin (2 min)</p> <p>Učitel rozdělí žáky do čtyř skupin dle čtenářských dovedností, aby měly skupinky stejně rozložené síly.</p> <p>2. Motivace (15 min)</p> <p>Učitel napíše na tabuli latinský citát:</p> <p style="text-align: center;"><i>„Vox populi vox Dei“</i></p> <p>Před hodinou učitel rozmístí pět lístků s překlady různých citátů po třídě (Příloha A).</p> <p>Zadání práce napsané na tabuli: <i>„Najdi pět překladů latinských úsloví ukrytých ve třídě. Vyber jeden správný překlad, který odpovídá napsanému na tabuli.“</i></p> <p>Žáci si ve skupince rozdělí pořadí, ve kterém budou hledat překlad citátu (jedná se o skupinový běhací diktát).</p> <p>Z každé skupiny vyběhne do prostoru třídy jeden žák a snaží se najít některý z rozmístěných lístků, přečíst jej, zapamatovat si text a zapsat ho přesně v lavici na papír, který skupina dostala. Může se k lístku vracet podle své potřeby. Postupně se prostřídají všichni členové družstva, dokud nemá skupinka všech</p>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

pět překladů.

Poté se snaží každá skupina odhadnout, který z překladů je správný.

Skupinky postupně přečtou, který z překladů je podle nich správný. Pokud ani jedna skupina nezvolí správný překlad, učitel jej prozradí. Překlad: „*Hlas lidu hlas Boží.*“

3. Pantomima (10 min)

Skupinky dostanou tři lístečky, na kterých jsou napsány různé profese. Žáci předvádí tyto profese pantomimicky samostatně či celá skupinka (Příloha B).

4. Rozbor citátu (15 min)

Učitel se zeptá: „*Proč má být hlas lidu hlasem Božím? Co znamená toto úsloví? Pro jaké povolání má být hlas lidu hlasem Božím? Která z předchozích předváděných profesí by měla zastupovat hlas lidu?*“

Žáci na lístek napíší význam tohoto citátu (Příloha C) a určí povolání s ním spojené. Pracují společně ve skupině. Nakonec přečtou své vysvětlení ostatním skupinám.

5. Reflexe práce ve skupině (3 min)

Cílem v oblasti OSV je zde „Žáci zhodnotí svůj přínos pro výsledek skupinové práce.“

K tomuto cíli můžeme směřovat například následujícími reflektujícími otázkami:

- Ukažme si počtem zdvižených prstů, nakolik si myslíme, že jsme přispěli k výsledku skupinové práce.
- Popišme konkrétně, čím jsme v naší skupině přispěli k výsledku skupinové práce.

Konec 1. hodiny

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

6. Samostatné tiché čtení textu (10 min)

Každý žák dostane výběr z textu od Karla Čapka (Příloha D). Žáci čtou pomocí metody *Insert* (Příloha E).

7. Diskuse o textu (15 min)

Žáci postupně přečtou jednotlivé odstavce a za každým z nich se učitel zeptá, jestli si v některém místě odstavce udělali otazník, fajfku, plus či mínus. Společně pak hledají odpovědi a dále rozebírají text. (*Kdy byl tento text napsaný? Hodí se do dnešní doby? Přečtěte si, jaké slovní obraty autor použil, a zkuste uhodnout, kdo asi tento text psal...*)

8. Tvorba vlastní strany (10 min)

Vymyslete seriózní stranu, která by měla ve svém volebním programu věc, která je pro vás závažná, je určitým problémem a snažte se najít cestu k řešení tohoto problému.

Žáci pracují na tvrdý A3 papír. Ve skupině vymyslí název své strany a hlavní cíl strany (volební program).

9. Prezentace politických stran (10 min)

Každá skupina představí svou stranu.

10. Reflexe práce ve skupině (3 min)

Žáci zhodnotí číslem 1 až 10 spokojenost nebo nespokojenost se spoluprací ve skupině. Pokud mají potřebu, přidají i slovní komentář.

11. Zpětná vazba

Za domácí úkol dostanou žáci vypracovat pracovní list (Příloha F). „Vymyslete slušný způsob, jak byste přesvědčili naše politiky, aby naslouchali lidem, kteří je volili.“

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Seznam příloh	<p>Příloha A – Možné překlady citátu</p> <p>Příloha B – Profese k pantomimě</p> <p>Příloha C – Rozbor citátu</p> <p>Příloha D – Upravený text Karla Čapka</p> <p>Příloha E – Popis metody Insert</p> <p>Příloha F – Domácí úkol</p> <p>STEELOVÁ, Jeannie L. <i>Co je kritické myšlení</i>. Praha : Kritické myšlení 2007. 38 s.</p> <p>http://dusan.pc-slany.cz/archiv/capek_strany.htm</p>
Autor lekce (realizátor učební jednotky), škola	<p>Mgr. Eva Baladová</p> <p>ZŠ, MŠ, ZUŠ Jesenice</p> <p>K Rybníku 800, 252 42 Jesenice</p>
Závěrečná sebereflexe učitele (následuje po odučení učební jednotky)	
Co se mi osvědčilo během vyučování (co fungovalo, mělo úspěch, z čeho jsem měl/a radost).	—

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

<p>S jakými problémy (obtížemi) jsem se během vyučování setkal/a.</p>	—
<p>Co bych příště udělal/a jinak (jak bych upravil/a tuto přípravu).</p>	—

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kostky jsou vrženy.

Bez lásky není nic.

Modli se a pracuj.

Hlas lidu hlas Boží.

Užij dne.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

učitel	řidič	poslanec
lékař	zedník	pekař
číšník	zahradník	kominík
kuchař	švadlena	popelář

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jména členů skupiny: .....

➤ *Proč má být hlas lidu hlasem Božím? Co znamená toto úsloví?*

.....

.....

.....

.....

.....

➤ *Pro jaké povolání má být hlas lidu hlasem Božím? Která z předchozích předváděných profesí by měla zastupovat hlas lidu?*

.....

.....

.....

.....

.....

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Text

Snad to, co chci říci, říkám za řadu jiných: za mnohé z těch, kteří nejsou politiky, nýbrž jenom občany; kteří snad jsou nebo byli dosti špatnými straníky, protože se snaží být co možná dobrými občany. Je nás dosti, kdo necháváme politiku jiným, protože děláme něco jiného; děláme svou práci a věříme, že to nejlepší, co můžeme, vydáváme všem právě ve svém povolání. Není to politická netečnost; říkáme-li, že chceme míti pokoj od politiky, znamená to něco velmi vážného: že chceme, aby politika byla v pořádku; aby nás neotravovala nad našimi pracovními stoly; aby nás neponižovala. Rádi bychom považovali politiku za určitou práci, která se koná stejně pozorně a věcně, jako my konáme svou a jako žádáme od svého krejčího nebo zámečníka; rádi bychom důvěřovali politikům tak, jako důvěřujeme železnici, že nás poveze tam, kam jsme si koupili lístek. Nepleteme se zámečnickovi do jeho práce, ani strojvůdci do jeho řízení; předpokládáme prostě, že rozumí své věci a že si z nás nedělá blázny!

Náš život by byl neobyčejně trpký, kdybychom k nim nemohli mít této důvěry. Nuže, náš politický život je v tomto smyslu velmi trpký. Máme ponižující vědomí, že s námi političtí lidé dělají, co jim je libo. Jsme jim dobří jen k tomu, abychom jim odevzdali hlas; vše další, co nám demokracie dává, je politická bezmoc. Sneseš takovou bezmoc, pokud je demokracie v pořádku; ale dusíš se jí, jakmile si uvědomuješ, že demokracie jde špatnými cestami.

Ponižuje nás, že volíme poslance, kteří nejsou našimi poslanci; že svěřujeme všechnu moc ve státě parlamentu, jenž není již parlamentem; že naším jménem jsou dělány zákony a reformy, jež nejsou dobrými zákony a reformami. Pro nás, kdo nejsme politiky, je demokracie jistý systém kreditu; volíte tu nebo onu stranu, svěřujeme jí svůj morální souhlas; ponižuje nás, je-li ho zneužito k věcem nedobrym.

Jsme velmi bezmocní; ale je nás mnoho. Nemáme nic než ten svůj hlas, pokud i ten nám koaliční demokracie nevezme; avšak i ten bezmocný hlas znamená mnoho, neboť jím dáváme mravní souhlas, aby věci zůstaly při starém nebo aby se přese vše zkusilo změnit je. Svěřit svůj souhlas nové straně je jisté riziko; můžeme být zklamáni; ale bez nějakého rizika se v tomto světě nepodaří nic.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

My, pouzí občané, nechceme vládnout; my chceme jen důvěřovat. My můžeme znovu a znovu zkoušet, než se najde politický systém hodný naší důvěry; ta jediná možnost a to právo nám ještě zbývá; a bylo by politickou letargií, kdybychom toho práva neměli užít v této neslavné době.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Další část textu přečti a informace zapisuj technikou INSERT (podrobný popis níže).

✓	
—	
+	
?	

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Insert

Jde o metodu, kterou si čtenář zpracovává text při prvním čtení, a která mu má pomoci vnímat text pozorně a uvědomovat si lépe informace, které text obsahuje.

Čtenář během čtení rozhoduje o tom, jaký má vztah k té či oné informaci, může se po přečtení textu vracet k místům, která mu byla při prvním čtení nejasná, apod. Nejdůležitější informace si může nakonec seřadit do tabulky INSERT, která žákovi ve škole slouží místo zápisu do sešitu. Učitel musí počítat s tím, že každý žák bude mít jiný zápis.

Postup

1. Instrukce k četbě se značkami INSERT

Čtete text s tužkou v ruce. Během první četby se zamýšlejte nad významem informací, na které v textu narazíte. Informace označujte a využívejte k tomu následující znaménka:

✓	Udělejte „fajfku“ na okraji textu, jestliže něco z toho, co čtete, potvrzuje to, co jste věděli nebo si mysleli, že víte.
-	Udělejte mínus, jestliže informace, kterou čtete, je v rozporu s tím, co jste si mysleli nebo jste slyšeli.
+	Udělejte plus, jestliže informace, kterou se dozvíte, je pro vás nová a důvěřujete jí.
?	Udělejte otazník, jestliže objevíte informaci, které nerozumíte, která vás mate nebo o které byste se chtěli dozvědět více.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poznámka: Až si budete dělat během čtení znaménka, neoznačujte každou informaci, kterou text obsahuje. Značka by měla odrážet váš vztah k vybrané informaci – totiž to, zda považujete informaci za důležitou, zajímavou, apod. Využijte zhruba jednu nebo dvě značky na odstavec, někde více, jinde méně.

Je šikovné dělat značky po pravém okraji textu. Pokud je to pro lepší orientaci v textu potřeba, můžete si podtrhnout konkrétní slova, k nimž se značka vztahuje.

Dbejte na to, abyste označovali opravdu konkrétní informace, a ne třeba celé hnízdo informací (např. označit celý odstavec nedává smysl, protože odstavec obvykle obsahuje mnohem víc, než jednu informaci).

Tabulka INSERTu

Když žáci prodiskutují, nač v textu narazili (učitel má několik možností, jak vést tuto diskusi – ale nesmí ji vynechat), přistoupíme v hodině k zápisu (k fázi reflexe). Zápis může být proveden různými způsoby, často se volí tabulka INSERTu. Žák si v ní zapisuje pod znaménka INSERTu ty informace, které sám považuje za významné.

Tabulku si vyplní každý žák individuálně. Na závěr hodiny vyzve učitel tři žáky, aby doslova přečetli všechny své zápisy v prvním ze sloupců (tj. k témuž znaménku), pak další tři žáky k druhému sloupci – znaménku atd. Žáci tak mají srovnání svého vnímání textu s tím, jak stejný text vidí spolužáci.

Instrukce k zápisu do tabulky INSERTu

Každý si pro sebe nakreslete do sešitu (či na list pro portfolio) dost prostornou tabulku se čtyřmi sloupci. Do každého sloupce budete sami zapisovat informace k jedné ze čtyř značek. V prvním sloupci tabulky je „✓“ – запиšte tři informace, které jste znali už před četbou a text je potvrdil. V druhém sloupci je nadepsáno „+“, tam zapíšete samostatně tři nové informace, které považujete za důvěryhodné. Pod značku „-“ do třetího sloupce запиšte minimálně jednu informaci, která je v rozporu s tím, co jste si mysleli před četbou. Do čtvrtého sloupce pod „?“ zformulujte otázku (= bude to celá věta tázací, ne jen heslo!).

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Na co si dát pozor: Vždy si zapisujte docela konkrétní informaci. Např. „naložený velbloud kráčí rychlostí 40 km za den“ je konkrétní informace, zatímco heslo „rychlost velblouda“ není konkrétní informace.

(Z knihy: STEELOVÁ, Jeannie L. *Co je kritické myšlení*)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Domácí úkol

Jméno a příjmení: .....

„Ani zvuk ani hlas ani pláč v celém světě není slyšet, pokud někdo nenaslouchá.“

A proto vymysli slušný způsob, který by donutil naše politiky lidem

naslouchat: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

